

Деветнадесет години след началото на този процес България не е мръднала нито сантиметър в правилната посока, въпреки че на повърхността изглежда като че ли се е приближила: страната току-що получи мечтаната награда – членство в Евросъюза. Но е ли тя истинска демокрация? Е ли тя истинска пазарна икономика? Е ли тя независима, суверенна държава? Е ли тя адекватен член от Европейското семейство? Може ли да се каже, че ред и законност царят в държавата? Би ли било оправдано да се твърди, че икономиката се е възстановила поне до нивото на развитие на инфраструктура равностойна на това преди падането на комунизма?

На никой от горните въпроси не би могло да се отговори положително, на нито един-единствен! Това е тъжната реалност. Какви са причините за това? Ето ги, главните причини според този наблюдател – и в момента ваш репортер – изредени не задължително според тяхната важност или тежест:

1. Влошаващ ефект върху средното ниво на интелигентност вследствие на масовата емиграция на предимно млади и общо взето висококвалифицирани индивиди. Колосалната масова емиграция, особено от страна на млади професионалисти, от ранните 1990-години доведе до катастрофално обедняване на интелектуалния капацитет на (останалата) българска нация. Още по-зле, това доведе до: (i) огромен проблем за страната, в смисъл на резервоар от ръководители, лидери и професионалисти от всякакъв вид, и (ii) рязко повишаване на концентрацията на мошеници сред останалата част от населението.

И преди е имало обедняване откъм таланти, особено в годините между Втората Световна Война и края на комунистическото управление; въпреки, нищо не може да се сравни с мащабите на “изтичането на мозъци”, което стана в резултат на премахването на Берлинската стена. В едно безпрецедентно – даже и през вековете на най-лошите за България държавни неуспехи или природни бедствия – бягство в пропорции отвъд всичко предвидимо, около 1.5 милиона от моите сънародници напуснаха страната, оставяйки там някакви си 7.5 милиона. Това е бягство на около 16% от цялото население, тоест един на всеки шест души е напуснал Родината! Наистина, тези цифри представляват статистиката за най-високата точка на емиграционния процес. С други думи, оттогава положението се е подобрило мъничко, в смисъл на това, че има и такива, които впоследствие се върнаха, по най-различни причини. И все пак, главната грижа си остава: измежду емигрантите, които не се завръщат, между 500 000 и 700 000 са добре образовани професионалисти, повечето млади, обещаващи бъдещи лидери и ръководители в своята област, с потенциален продуктивен принос към националния резерв от кадри. Тяхната липса оказва най-силен отрицателен ефект върху коефициента на интелигентност на оставащия среден български интелектуалец. Ако приемете преценката ми по-горе, вероятно ще се съгласите с моето предвиждане за още по-бледи изгледи относно този параметър, доколкото с годините носителите на високи оценки ще стават все по-малко и по-малко – голяма част от тези, които останаха, бяха твърде стари, за да предприемат резки промени. Естествено, с годините техният принос ще намалява, предсказвайки все по-лоши новини, освен ако не се осъществи – може би по някакво чудо – тотално привикване обратно на армията от емигранти.

2. Непознаване и идеализиране на реалностите от света на “Свободната Демокрация”: така наречените “Европейски ценности” се възвеличават, докато всъщност това е лишено от основание – в тях няма нищо различно от основните морални ценности на

homo sapiens. Поне на теория – а за мнозинството тук също и в реалността – повечето от тези са същите ценности, които проповядва и Комунизма. Мнозинството от активистите на “демокрацията” никога не са били в Западна Европа; всъщност даже тези, които са я посетили, не могат да твърдят, че знаят нещо от съществените неща, доколкото туристът ще да е хвърлил само кратък поглед върху фасадата тук-там из страната, и пътуването е свършило. Всъщност те всички бяха изолирани и знаеха за Западния свят само това, което можеше да се чуе и прочете скришом. Тези познания се отнасяха за реалностите в Европа от края на 1970-те и началото на 1980-те, което аз бих нарекъл “най-високата точка на Западната демокрация” или “времето на най-пълното припокриване между идеалите и реалността”. На тези хора не им беше ясно, че по времето, когато те се опитваха да въведат този модел в България, прототипът вече беше мъртъв. Може би няма да се съгласите с толкова силно изказване, но вероятно ще се съгласите поне със следното: откакто падна “желязната завеса”, упадъкът на демокрацията “модел 20-ти век” е факт. С други думи проектантите на нов ред в моята страна прегърнаха погрешен дизайн.

3. Добре организирано – и еднакво добре изпълнено от самото начало – узурпиране на всички лостове на икономическата и политическата власт на всички нива, включително, макар и не ограничено до, инструментите на пропагандата, медиите, и т.н. Изпълнителите бяха толкова умели и способни, че никога не показаха открито властта си, нито пък претендираха за видими позиции. Това бяха най-висшите генерали от предишните служби за сигурност и най-горния ешелон на предишните комунистически управници, толкова могъщи, че дори шефове на предишната партийна и държавна Номенклатура се подчиняваха на техните заповеди, от време-навреме отпадайки като вторични загуби или понякога даже демонстративно ексекутирани, просто като декларация. Този невидим (а досега също и непобедим) разпределител на властта – нека го наречем Съветът в Сянка, на България – е оркестрирал всички важни стъпки в еволюцията на страната през последните 19 години: от бандите на “борците” тероризиращи и рекетиращи населението, до контрол върху съдебната власт, контрол върху законодателната власт с цел създаването на закони необходими за съответните форми на измъкване на пари от държавата, до преразпределение на сферите на контрол в подземния свят, до контрол върху разграбването на държавните активи, та до дизайна и продукцията на колоритен политически театър. Тези хора колективно са главните отговорници за високото ниво на престъпността и терора царуващи през първото десетилетие след промените, за корупцията проникваща дълбоко през всички нива на институциите в живота на държавата и нейните граждани, и най-общо за моралната деградация на хората напоследък.

4. Деградиращото влияние на “Западните ценности”/”Американския начин на живот”/”Американската мечта” – боготворенето на парите и стремежът към богатство на всяка цена, и то по най-бързия начин. Резултатът от отварянето на вратите, след близо половин век Комунистическа пропаганда и обещания за светло бъдеще – което все се изпълзваше на очакващите го храбри и предани сърца – отначало беше, съвсем разбираемо, цялостна интоксикация от “ценностите на свободния свят”. Нормално погледнато, човек би очаквал това явление да се поуталожки, след известно време. Но тук това известно време продължава да се протяга и края му не се вижда – изглежда такава е природата на тези социални явления: те рядко траят достатъчно къс период от време, за да бъдат лесно наблюдаеми от един човек по време на собствения му живот. По-скоро повече от едно или две поколения са нужни, за да се развият изцяло и бъдат документирани. Във всеки случай, това, което се случи в България и другите страни от предишния Източен Блок, повтаря ефекта на “Американизацията” – с “консуматорския манталитет първи и най-важен” измествайки всички идеалистични настройки, тенденции и мотивации – който кипи в

Западна Европа. Само дето тук този процес започна около десетилетие по-късно; въпреки това, явлението отиде много по-далеч, главно заради комбинацията от български темперамент, внезапното падане на завесата, и липсата на достойни за доверие местни любимци. Във всеки случай, фактите са налице: алчност замени морал и правенето на пари замени всички висши идеали, така че примитивизъм и невежество доминират днес и животът в България. Патриотизмът и подобни велики, пламенни чувства, са на изчезване, точно както е вече от доста време в (старите) страни-членки на ЕС, и точно както възторжено го желаят бюрократите от Европейската Комисия.

5. Специфични черти от българския национален характер... с последващо влияние за обединяване усилията в колективна реакция. Вечната липса на обединяване, така характерна за дейностите на моя народ в почти всеки аспект, улеснява манипулирането и експлоатирането му. Може би се дължи на прекалено много индивидуализъм, генетично вплетен в националния ни характер, или на забележителната способност на българина да превъзмогне и преживее при всички обстоятелства. Може би е резултат от всичко това плюс още друго; която и да е специфична черта да е отговорна, едно нещо е сигурно: иска много бой и/или злоупотреба с него, преди този народ яростно да се надигне. Но за тираните и извършителите на боя/злоупотребата ще бъде доста за предпочитане да са много, много далеч, когато това стане.

6. Самозалъгващи илюзорни очаквания, че членството в ЕС ще подобри ситуацията, в смисъл на докарване на истинска демокрация в България. Чрез мощна пропагандна вълна в типичния за комунистическата ера стил членството в Европейския Съюз беше развявано като спасително байраче пред очите на милиони жадни за “справедливост и благоденствие” очи, като голямото обещание за светло бъдеще. Това светло бъдеще не се случи при Комунизма, няма да стане и посредством ЕС. Независимо от това, горното е една изключително удобна илюзия, с която да се поддържа смазването на мозъците на хората, и всички политици в синхрон с всички медии експлоатират тази тема при всеки удобен случай, който им се представи. Обсъждането ѝ е безплатно, създава добра реклама и генерира висок рейтинг – какво по-хубаво от това ? И какво ги е еня тях дали това наистина е вярно: всеки повтаря, че членството в ЕС носи на България само полза, значи трябва да е вярно, нали така ? Как изобщо би могло да е погрешно ? Няма нито един политик, държавник, журналист или просто обикновен интелектуалец, който да е посмял да проповядва противното, нито един поне ! Доколкото се простират познанията ми, аз съм единственият човек, който ясно и отчетливо твърди, че Европейския Съюз докарва повече влошаване отколкото добро на страната ми – просто и предизвикателно, както и звучи. Или поне горното може да се перефразира в следното просто изявление: самозалъгващо е да се очаква, че демокрацията ще победи, законността ще управлява, корупцията ще изчезне и благоденствието ще дойде от само себе си, просто като резултат от членството в ЕС. Както стоят нещата днес, много по-вероятно е, че “Българските тежнения” ще бъдат експортирани на Запад, отколкото обратното.

7. Препъване на “производството” на ново поколение от интелектуалци. Тази тенденция е резултат от комбинирания ефект на повечето фактори изброени по-горе. Освен ако не се случи, по някакво чудо, завръщане – и то масово – на тези в чужбина обратно там, където им е мястото, с годините горният ефект ще става все по-осезаем, започвайки не след дълго, понеже вече приближаваме 20-тата годишнина на “промяната към добро”. Наистина, ситуацията бързо се влошава, поради:

(i) издигането на недообразована и най-общо казано нискокачествена интелигенция на ключови позиции в държавата,

(ii) вездесъщият ефект на “мутрите” (сплашване и рекет от страна на най-ниско образованите, най-малко цивилизованите, опериращи в стила на Мафията и контролирани от службите за сигурност банди, предимно съставени от яки млади бандити с груби, неодоухотворени и неизразителни лица),

(iii) всеобхватността на корупцията, движена от “Българската Мечта” като отражение на Американската,

(iv) изкривената идея относно Европейския модел (откъдето дойдоха две катастрофални последици в сферата на формиране на кадри, респективно планиране на континюитета: една в областта на образованието – реформа, която започна да разрушава най-доброто, което имахме – и една в областта на отбраната – замяна на армията от донаборници с такава изцяло от волнонаемни).

Заклучение:

Ако в следващите пет до десет години не се осъществи значително обръщане на политиките – тоест ако няма революция в най-близко бъдеще – страната и населението й ще падне на дъното на тинята само в рамките на около едно поколение. Веднъж на дъното, би било много по-трудно, по-болезнено и по-бавно да се възстанови, отколкото ако се реагира преди да е станало късно, тоест сега. За нещастие на всички ни, за момента това е само една мечта... и все пак аз я пазя жива в сърцето си.